

Protokoll fört vid besök hos Polismyndigheten i Stockholms län, Södertälje polismästardistrikt, den 9 februari 2012

Inledning

På uppdrag av justitieombudsmannen Hans-Gunnar Axberger genomförde enhetschefen Sven-Åke Jansson, tillsammans med biträdande enhetschefen Gunilla Bergerén samt föredragandena Elisabeth Sjöblom och Peter Lidman, den 9 februari 2012 ett oanmält besök i polisens arrestlokaler i Södertälje.

Bakgrund

Justitieombudsmännen har enligt lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO-instruktionen) tillsyn över dem som utövar offentlig verksamhet för att tillse att dessa följer lagar och andra författningar samt i övrigt fullgör sina åligganden. JO:s tillsyn omfattar bl.a. polisen. Ombudsmännen ska särskilt tillse att domstolar och förvaltningsmyndigheter i sin verksamhet iakttar regeringsformens regler om saklighet och opartiskhet och att medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter respekteras i den offentliga verksamheten.

Av 5 a § i JO-instruktionen framgår att justitieombudsmännen därutöver fullgör de uppgifter som ankommer på ett nationellt besöksorgan enligt det fakultativa (frivilliga) protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, Opcat).

Syftet med det fakultativa protokollet är att upprätta ett system för regelbundna besök, genomförda av oberoende internationella och nationella organ, på platser där personer hålls frihetsberövade för att förebygga tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Besökets genomförande

Besöket inleddes med att JO:s medarbetare togs emot av polismästaren Patrik Ungsäter och arrestföreståndaren kommissarien Marlene Arnstein. Därefter förevisades arrestlokalerna. JO:s medarbetare genomförde en översiktlig genomgång av omhändertagande- och tillsynsblad och fängselprotokoll. Samtal

fördes med personal. Besöket avslutades med en sammanfattande genomgång med Patrik Ungsäter, Marlene Arnstein och chefen för administrativa enheten kommissarien Clas Tärnroth.

lakttagelser m.m. under besöket

Organisation m.m.

Från polismyndighetens sida anfördes sammanfattningsvis följande. I lokalerna finns sju anhållningsceller och sju tillnyktringsceller. Lokalerna är slitna. Rikspolisstyrelsen har beviljat dispenser i olika avseenden. Bemanningen utgörs av arrestpersonal från Securus Säkerhet (enkelbemanning). Samtliga har väktarutbildning. Polispersonal bistår i arresten vid behov. En egenkontroll genomfördes 2011 av lokalerna efter att en intagen försökt strypa en arrestvakt. Larmen har därefter uppgraderats. Tillnyktringsenhet saknas i Södertälje. Den som omhändertas för berusning förs därför normalt till polisens lokaler. Det förekommer också att berusade personer körs hem. Kvinnlig polispersonal finns att tillgå i de fall kvinnor tas in i arresten (det är normalt manlig personal som tjänstgör som arrestvakter).

Det finns många äldre missbrukare i området och överservering av alkohol är vanligt i krogmiljö. För att minska alkoholbruket bland främst ungdomar genomförs ”beteendesamtal”, vilket innebär att polisen kontakter personer som betett sig störande i krogmiljö. Samtalen genomförs kort efter händelsen och har visat sig ha en förebyggande effekt, dock har ingen utvärdering gjorts.

Celler och andra utrymmen

Frihetsberövade förs till arresten för inskrivning och arrestant- eller omhändertagandeblad upprättas. Förmansprovning görs av stationsbefäl. Män avvisiteras i arrestintaget. Kvinnor får ta av sig ytterplagg, skor etc. medan underplagg i förekommande fall tas av i cellen av kvinnlig personal. Kläder och skor tillhandahålls. Frihetsberövade ungdomar mellan 15 och 18 år placeras på en bänk i arrestintaget i avvaktan på vårdnadshavare och socialtjänsten.

Det finns ett läkarrum med provtagningsutrustning och ett förhörssrum. Vidare finns en större balkong som kan användas för utevistelse men som företrädesvis nyttjas som rökutrymme för polisens personal. Rökning är tillåten på balkongen och i en särskild rökkur. Böcker och tidningar finns att tillgå.

Anhållningscellerna är utrustade med en väggfast säng med madrass, ett väggfast bord och en bänk. Det finns ett fönster med frostat glas. Utrustningen i en tillnyktringscell består av en väggfast säng med en galonmadrass och ett fönster med frostat glas. I korridoren finns två toaletter och en dusch. Cellerna gav ett slitet intryck med flagnande färg och mycket klotter på väggar. Vidare upplevdes temperaturen som låg.

Celler och hygienutrymmen städas dagligen.

Berusade personer tillses var 15:e minut och anhållna tillses var 30:e minut eller oftare vid behov. Ingen regelmässig information ges till frihetsberövade om tillgången till rastgård. Dubbelbeläggning förekommer inte.

Under vardagar tas frukost in från restaurangen i polishuset. Uppvärmade färdigrätter serveras vid övriga måltider. Specialkost går att beställa.

Personal framförde åsikten att ventilationen i arresten är ett problem med för låg eller för hög temperatur i cellerna. Vid platsbrist förekommer det att anhållna placeras i tillnyktringsceller.

Information om rättigheter och kontakt med omvärlden

I denna del antecknas inledningsvis följande. Enligt 2 § häktesförordningen (2010:2011) ska varje intagen i anslutning till att han eller hon tas in i en förvaringslokal informeras om verkställighetens innebörd på ett språk som han eller hon förstår. Sådan information ska också lämnas vid andra tillfällen så snart det finns anledning till det.

Vid sitt besök i Sverige 2008 uppmärksammade FN:s underkommitté mot tortyr (UN Subkommitté for the Prevention of Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, SPT) att polisen inte gav information till frihetsberövade om deras rättigheter på ett systematiskt och enhetligt sätt (se www2.ohchr.org/english/bodies/cat/opcat/spt_visits.htm). Rikspolisstyrelsen uppgav i anslutning därtill att det fanns ett utkast till informationsblad men att man av olika skäl inte hade färdigställt detta. SPT rekommenderade att informationsbladet borde färdigställas så fort som möjligt och därefter distribueras till samtliga polisstationer.

I sitt svar på SPT:s rapport anförde regeringen att informationsblad, på 40 olika språk, hade färdigställts och gjorts tillgängligt för samtliga polismyndigheter i december 2008.

En kopia av informationsbladet bifogas detta protokoll.

Vid besöket framkom att informationsbladet finns tillgängligt i en pärm i arresten. Vid samtal med personal framkom emellertid att det inte delades ut. Det framkom vidare att underrättelse om rättigheter lämnas först i samband med förhör enligt 24 kap. 8 § rättegångsbalken som i regel genomförs två till tre timmar efter gripandet.

Underrättelse till anhöriga

Anhöriga kontaktas om den frihetsberövade begär detta och det kan ske utan men för utredningen (jfr 24 kap. 21 a § rättegångsbalken). Det är stationsbefälet som underrättar anhöriga. Att så har skett dokumenteras på omhändertagande- eller arrestantbladet. När ungdomar mellan 15 och 18 år frihetsberövats kontaktar stationsbefälet vårdnadshavaren och socialtjänsten som har en egen lokal i polishuset och notering görs på aktomslaget. Stationsbefälet kontaktar även

konsulat när utländska medborgare frihetsberövats (jfr 1 § lagen [1989:152] om underrättelseskyldighet m.m. när utlänningar är berövade friheten).

Hälso- och sjukvård

I samband med avvisiteringen noterar avrapporterande polisman på omhändertagande- eller arrestantbladet om det finns synliga skador. Den frihetsberövade tillfrågas också om eventuella sjukdomar och mediciner. Det är stationsbefälet som avgör om läkare ska tillkallas eller om den frihetsberövade ska föras till sjukhus. Sjukvårdsutrustning och ett läkemedelsförråd finns att tillgå i arresten. Det finns inte någon defibrillator (hjärtstartare). Vid samtal med personal framkom att avsaknaden av tillnyktringsenhet är ett problem då ett stort antal berusade personer därför måste föras till arresten.

Avslutande genomgång

JO:s medarbetare redogjorde för vad som kommit fram under besöket.

Polismyndigheten anförde bl.a. följande. Ett nytt polishus är under uppbyggnad i Södertälje och beräknas kunna tas i bruk 2013. Den nya arresten kommer att ha sju anhållningsceller och sju tillnyktringsceller och en rastgård med bra möjligheter för utomhusvistelse. En revidering av distriktsorder gällande arrestverksamheten kommer att ske. I denna kommer det att framgå att informationsbladet om rättigheter ska delas ut till frihetsberövade. Arresten kommer att målas om efter att JO:s personal uppmärksammat myndigheten på klotter. Samtal förs med landstinget om inrättande av tillnyktringsenhet i Södertälje, vilket avsevärt skulle avlasta arresten.

Jag har tagit del av protokollet. Vad som framkommit föranleder för närvarande inte några åtgärder från min sida.

Hans-Gunnar Axberger